

Velanda

År 1912 skulle August Jakobsson i Skattegården i Velanda flytta på en gammal stengärdsgård. Han upptäckte då att en av stenarna hade runor. Runstenen finns inte omnämnd i några äldre källor och var den ursprungligen stått är okänt. Inskriften är antagligen från tidigt 1000-tal och innehåller en åkallan av asaguden Tor som har få paralleller i runmaterialet. Runstenen är den enda i Vänerhärad och Västergötlands västligaste. De västra delarna av landskapet liksom Bohuslän är fattigt på runstenar och vi befinner oss i utkanten av det vikingatida runstensområdet. Närmaste runsten finns ungefär en och halv mil norrut.

Runor

× ÞRRI : RIHI : HTI : IPII : NPIHT : BHT : HT :
 PIND : PHT : PIHT × ÞR : NIPI ×

Translitterering

× þrui : rispi : stin : iftir : ukmut : buta : sin : miuk : kupa
 : þikn × þur : uiki ×

Normalisering

Þrvi ræisti stæin æftiR Ogmund, bonda sinn, miok goðan þegn.
 þorr vigi.

Översättning

Brödtext

Tyrvi reste denna sten efter Ogmund, sin make, en mycket god tegn. Tor vige (stenen eller runorna).

Publicerad: Västergötlands runinskrifter nr 150.

Det mest anmärkningsvärda med den här runristningen är att inskriften avslutas med en åkallan av guden Tor. I Danmark finns två runstenar där Tor ombeds att viga runorna och en där han ombeds viga "dessa kummel" (=minnesmärket). I Velandainskriften har ristaren utelämnat vad vad viningen avser, men man kan räkna med att han i likhet med de danska ristarna haft skydd monumentet i åtanke. Tor omnämns också på en sörmländsk runsten, liksom på den cirka 200 år äldre Rökstenen. Tor förekommer även i två besvärjelser avfattande med runskrift, den ena finns på den öländska Kvinnebyamulletten, den andra finns upptecknad i en 1000-talshandskrift från Canterbury. I övrigt åkallas inga förkristna guddomar i runinskrifterna. Anknytningen till den forna tron är vanligare när det gäller bildframställningar, i flera fall har man t. ex. räknat med att Torshammaren är avbildad. Då det i vissa fall kan vara svårt att skilja Torshammaren från det kristna korset är det vanskligt att säga hur vanligt det är.

Ordet tegn förekommer i många runinskrifter men det råder delade meningar om betydelsen. De två huvudalternativen är 'fri bonde, odalman' respektive 'krigare, medlem av kungens hird'. Ordet ingår också i ortnamnet Tegnaby och liknande som förekommer på flera ställen. Tegn används också som personnamn.

Ristaren använder en ålderdomlig form av m-runan med cirkelformad bistav. I Västergötland förekommer den i sammanlagt elva inskrifter i Vänerbäckenet. Samtliga uppvisar också andra drag som tyder på hög ålder. Vi har alltså här alltså att göra med en tidig grupp runstenar. En forskare, Erik Brate, har velat datera Velandastenen till 900-talet, de flesta lutar nog åt 1000-talets början.

Ett drag som däremot är vanligt i de vikingatida inskrifterna är att runan för n kan utelämnas framför d (och t), vilket ristaren gjort i namnet Ogmund och bonda (=make).

Överst på stenen finns ett rovfågelshuvud. Sådana bilder är ovanliga på runstenar men det finns ytterligare ett exempel från

VÄLJ RUNSTEN:

Välj en länk

VÄLJ LANDSKAP:

Välj en länk

Så hittar du dit:

Klicka på länken nedan till Eniros karttjänst.

Eniro.se

Foto: Bengt A Lundberg

Tillgänglighet:

Den som sitter i rullstol kan komma fram till runstenen. Kortare sträckor kan man dock behöva ta sig fram på grusgångar eller över plan gräsmatta.

Västergötland. På en av runstenarna på Håle ödekyrkogård möter vi ett liknande fågelhuvud.

Riksantikvarieämbetet Telefon: 08
-5191 8000 **Här finns vi**
E-post:

Se även:

[Översätta runor](#) - Om translitterering, normalisering och översättning av runor.

[FMIS Fornsök](#) - Läs mer om denna runsten i Fornsök.

Till Västergötland

riksant@raa.se Webbredaktionen: redaktionen@raa.se | [Om webbplatsen](#)